

TEDENSKÉ SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto V.

V Ljubljani, dne 10. januarja 1929

2. števil.

Oboroževanje na morju

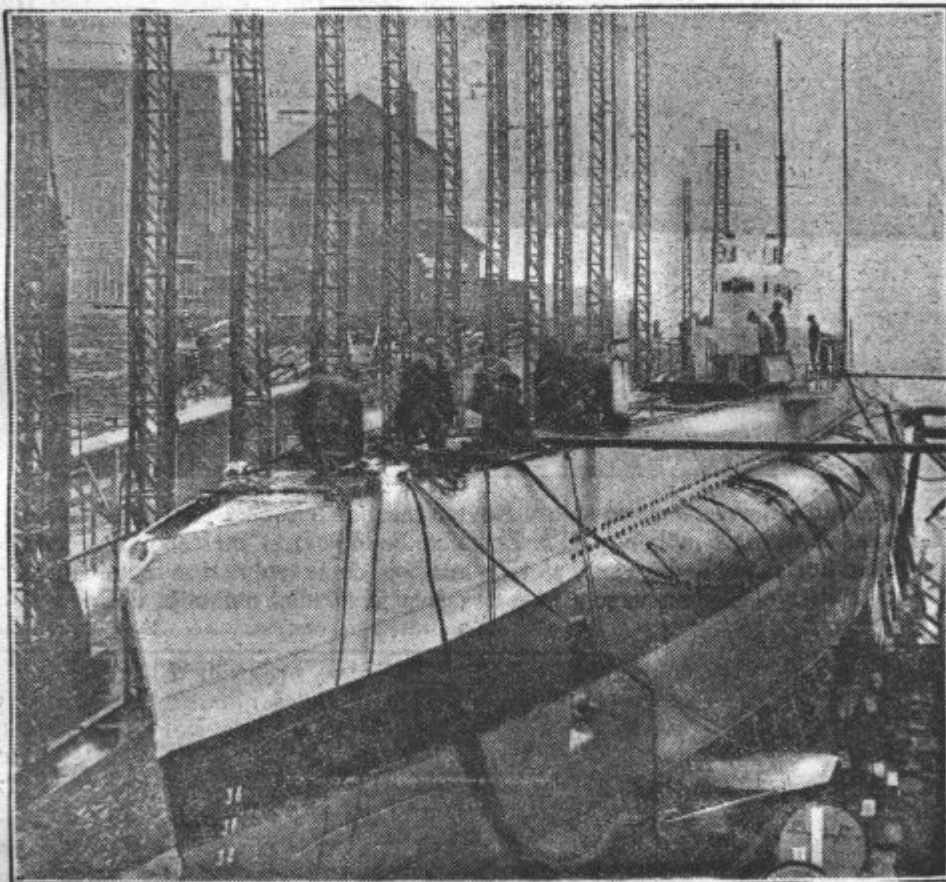
Že stari narodi so se zavedali velike važnosti pomorstva. Uporabljali so ladje za promet, in že v davnih časih čitamo tudi o bitkah na morju, ko so se srečale sovražne ladje in skušale druga drugo potopiti. Ko je bil nasprotnik premagan na morju, je zmagovallec poskušal na različnih krajih izkrcati svoje čete in napasti nasprotnika na krajih, ki jih je smatral primerne za napad, kjer ga je lahko potolkel. Dogodilo se je, da je zasedel važne kraje brez odpora, ker nasprotnik ni imel časa prihiteti na kraj, kjer so bile čete zmagovalca na morju izkrcane. Radi pomorskih bitk so si že stari narodi gradili vojne ladje. V davnih časih so gledali samo na velikost, moč in brzo kretanje bojnih ladij. Bojne ladje so gonila jadra, kadar pa ni bilo ugodnega vetra in če je bilo treba hitrega kretanja, pa so pomagali veslači. Z važno iznajdbo ladijskega vijaka, ki ga je iznašel Slovan Resel, so skušali ladjam dati čim večjo brzino. Sorazmerno z bojnimi ladjami pa so utrjevali tudi obrežja. Na važnih krajih so postavili velikanske utrdbe, iz katerih so branili izkrcavanje in sploh približevanje k obali. V drugi polovici devetnajstega stoletja, ko je postal glavno orožje ladje top, so obod ladje ojačali z jeklenimi ploščami in naredili prave plavajoče trdnjave. Poprej visoko iz vode moleče vojne ladje so jeli vedno bolj potiskati v globčino in, sicer tako, da je bil velik del ladijskega trupla pod vodo. Nad vodno gladino je bil videti le majhen del ladje. To so dejali radi tega, da je bilo bojno ladjo težje opaziti in še težje pogoditi s strelom iz topa. — Ali človeški razum nikdar ne miruje. Iskali so orožje, ki bi ladjo zadelo in uničilo lahko tudi pod vodo. In to jim je tudi uspelo. Iznašli so torpedo. To je 5—7 m dolga kovinasta, cigari podobna cev, ki je napolnjena z razstreljivimi snovmi. Na prednjem koncu ima užigalnik, zadaj v repu pa vretence, ki ga goni in obdrži v določeni smeri. Torpedo izstrele z zgoščenim zrakom v smeri sovražne ladje. Kakor hitro se ta izstrelek, ki plava ali na vodni gladini ali pa pod vodo, zarije v ladijski obod in eksplodira, že raztrga še tako močne jeklene plošče in ladjo potopi. Ker torpedo mora zadeti na trd predmet, da ga raznese, so nevarnost torpedov odstranili na ta način, da so ladje obdali z velikimi mrežami, v katere so se ti izstrečki zapletli, ne da bi prišlo do eksplozije, to se pravi, da bi se razpočili. A tudi mreže niso pomagale dolgo. Na koncu torpeda so pritrdili posebne škarje, ki so ves čas, ko je ta letel, strigle in prestrigle mrežo ter tako naredili pot skozi zapreko, da je izstrelek lahko dosegel zaželeni cilj.

Med tem pa so se na morju oboroževali na še nevarnejši način. Pričeli so graditi podmornice. To so majhne ladje, ki se lahko po-

ljubno potapljajo v največje morske globočine, kadar pa vodja take ladje hoče, pa plavajo tudi na površini. Z vpeljavo in izboljšanjem podmornic, je pričela nova pomorska bojna doba. Podmornice so postale odločilno orožje v pomorskih bitkah.

Prvo podmornico si je zgradil Nemec Kornelij Drebbel že l. 1642. in z njo izvedel prav zanimivo, precej dolgo vožnjo pod morsko gladino. Ostalo pa je topot prav za prav šele pri poizkusih. Manjkalo je raznih pripomočkov, ki so bili odkriti šele tekom sledečih stoletij. Drug tak poizkus vidimo l. 1742. Šele l. 1893., ko Francozi

opremijo svoje podmornice z električnimi stroji, postanejo nevarne velikim močnim bojnim ladjam. Od dne do dne jih izpopolnjujejo in vse države tekmujejo med seboj, katera bo več dosegla na tem polju. Prve podmornice so bile majhne in v njih je bilo prostora za malo ljudi. Glavni prostor so zavzemali — kakor še danes — stroji, med njimi taki za izsesavanje in vsesavanje vode v cevi, nahajajoče se ob strani podmornice, ki povzročajo, da se podmornica dviga ali potaplja. Kadar hočejo v globino, spuste v cevi vodo, kadar žele v višino, vodo zopet izsesajo. Zrak imajo močno stisnjen, prešan v močnih kovinastih posodah, kakor jih vidimo za shranjevanje ogljenčeve kisline, ki jo uporabljajo v gostilnah za osveženje piva. Podmornice so oborožili s pripravami za izstreljevanje torped, s katerimi ogrožajo vse bojne brodovje. Novejše podmornice so znatno povečali in

Naša velika podmornica »Smeli«, ki je bila nabavljena v Franciji

prostor tako spretno izrabili, kakor menda še pri nobeni zgradbi na svetu. Podmornice gonijo motorji. Zelo važna oprema podmornice je periskop, gledalna cev. Kakor pove že ime, je to dolga cev, ki je v notranjosti tako prirejena, da meče sliko vodne gladine na posebno zrcalo, kjer vidijo in opazujejo oni, ki so v podmornici, ki pluje nekaj metrov pod vodno gladino, vse, kar se godi na površju. In to je baš namen podmornic. Preden jih morejo ladje opaziti, se podmornice lahko pripravijo in izstrele nevarni torpedo v trup velikih ladij. Med svetovno vojno so podmornice igrale velikansko vlogo in vplivale celo na splošni izid vojne. Baš radi velike važnosti podmornic si jih je morala nabaviti tudi naša država. Cena podmornicam je silno visoka, ena samo moderna podmornica stane okoli 80 milijonov dinarjev. Zato jih naša država ne more nabaviti v velikem številu. A ponosni smo tudi na teh par podmornic, ki jih imamo, saj se dobro zavedamo, da so v obrambo naše domovine nujno potrebne, zlasti ko vidimo, da nas ogrožajo sosedi, ki so polni sovražstva do naše mlade narodne svobode in samostojnosti. In če bo napočil čas skrajne sile, bodo naše skromne pomorske sile zaostovale za cela sovražna brodovja, saj so na ladjah naši fantje.

Veliki knez Nikolajevič, o katerem smo poročali v zadnji številki našega lista, je te dni umrl zaradi oslabelosti srca

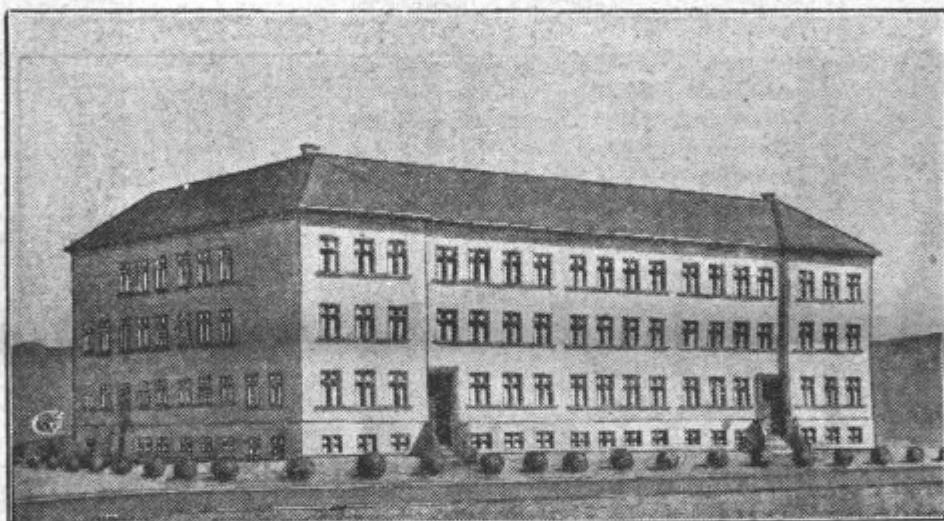
V sredini desno: Sedanji ministrski predsednik general Petar Živkovič, častni adjutant kralja in komandant kraljeve garde, je bil rojen l. 1879. v Negotinu. Po končanih srednješolskih študijah je vstopil v vojaško akademijo. General je postal l. 1923.

Vladni svetnik Ignacij Fajdiga, dolgoletni ravnatelj kranjske gimnazije, je te dni umrl. Pokojnik je bil dober profesor in vzgojitelj slovenske mladine. Bil je strog, a pravičen

Slava Koblerjeva, soproga uglednega gostilničarja in mati petih otrok je v duševni zmedenosti našla smrt v hladnih savskih valovih. Pokopali so jo v Zagorju ob Savi, kjer je živela s svojo številno neotolajljivo deco

Krasna zgradba nove osnovne šole v Novem mestu. Celotni stroški lepe palače bodo znašali okrog 5 milijonov D.n. Zgradba bo dolenski metropoli v ponos in v veliko korist, saj se bo vanjo stekala mladina, da se izobrazi in izpopolnjuje za življenje. Skrbna vzgoja in dobra šola je mladini najboljša dota

Lado Hartman, navdušen Sokol in neumorni član pevskega društva Ljubljanski Zvon ne bo več prepeval lepih dragih mu pesmi. Včeraj popoldne so njemu zapeli njegovi prijatelji zadnjo pesem — pogrebno žalostinko

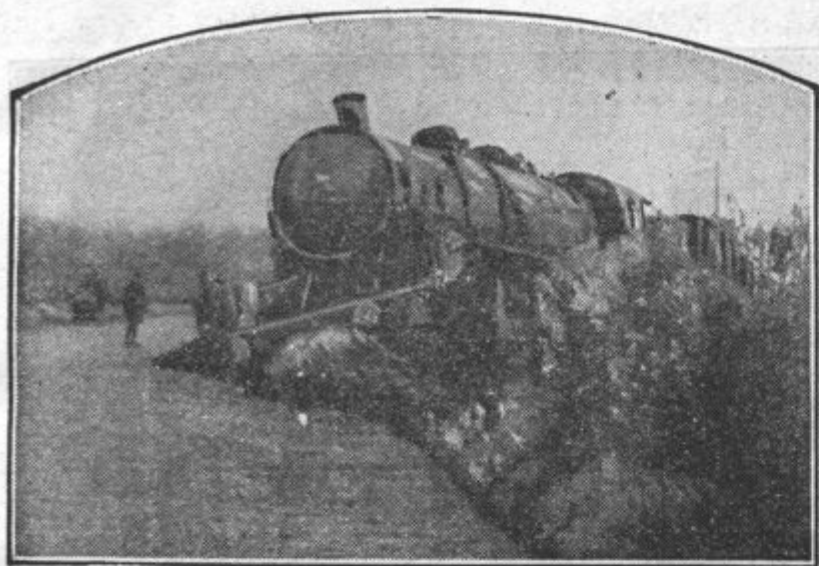

Marko Volavčnik, ki je prehodil v l. 1928. celih 9000 km in sicer ne kot svetovni popotnik, marveč le v svoji ne prelahki službi, kot izvršilni organ litjskega okrajnega sodišča

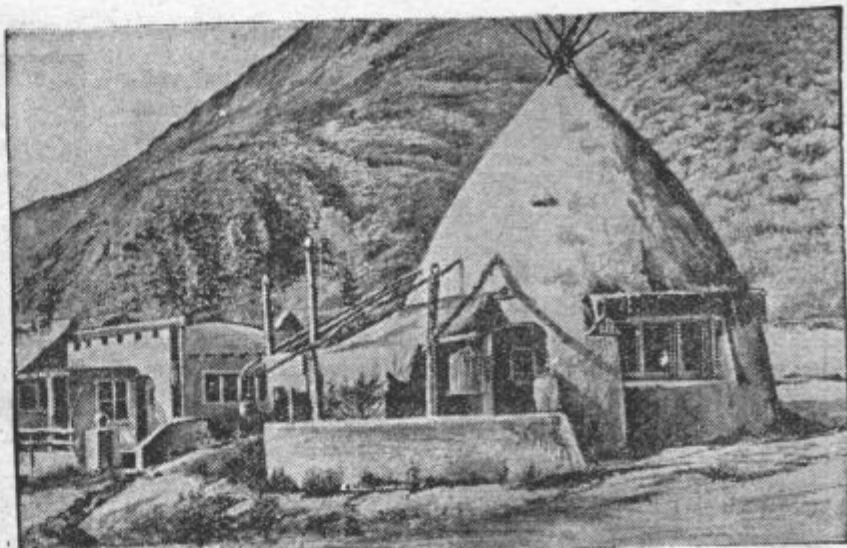

Trije modri molijo Dete, Slika slavnega slikarja Albrehta Dürerja

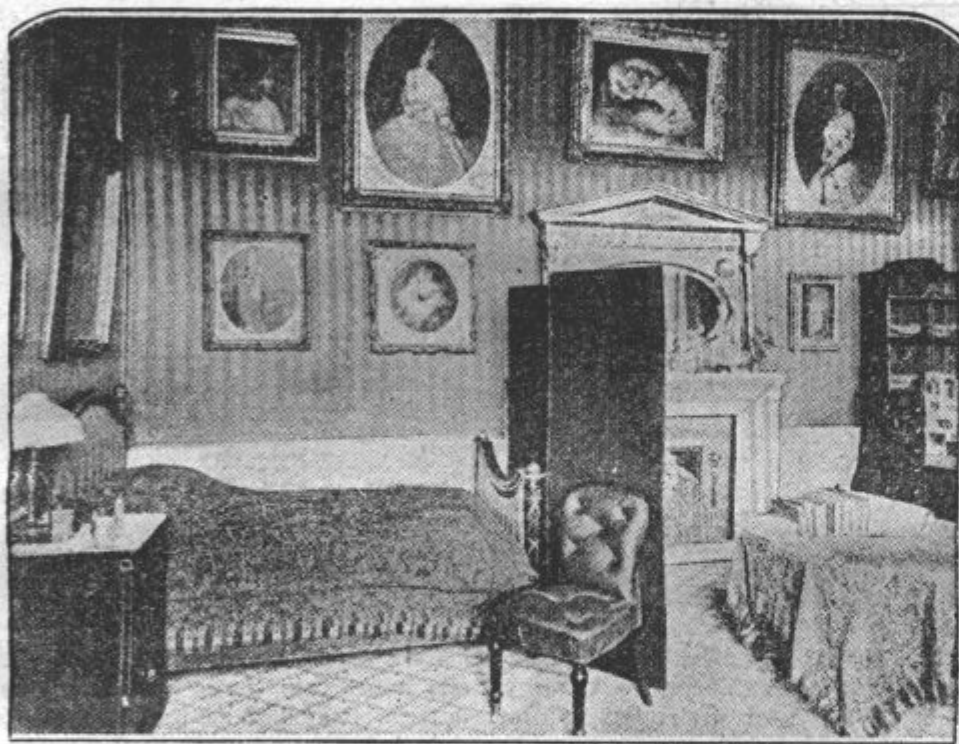

V Franciji se je dogodila velika železniška nesreča. Iztirilo in razbilo se je dvajset vagonov robe, dočim stroj ni utrpel posebne škode. Žal pa le redka železniška nesreča konca brez težjih žrtev.

Ameriški milijonarji že ne vedo kaj bi počeli, da bi se jim čudil svet. V zadnjem času so si pričeli graditi velike kolibe kakor so jih imeli nekoč Indijanci. Postavili bodo celo tako vas. Radovedni smo, kako dolgo bodo razvajeni bogataši tako životalili?

Krasno opremljena spalnica angleškega kralja Jurija V. v buckinghamski palači v Londonu. Angleški kralj Jurij V. je še vedno težko bolan. Le sem in tja se mu obrne na bolje, kmalu pa se bolezen zopet poslabša. Na ozdravljenje ne upajo več. — Smrti se ne ubrani nihče, ne revež in ne vladar.

Levo: Litvinov, brat ruskega namestnega zunanjega ministra, Joffe in Livorius (od zgoraj navzdol) so poskušali v Franciji goljufati s ponarejenimi ruskimi sovjetskimi menicami. Bili so aretirani in bodo deležni zaslužene kazni. Kakor lahko uvidimo na vsakem koraku, je danes svet povsod zelo pokvarjen.

Desno: Igra šah je zelo priljubljena tudi na daljnem vzhodu. Anamiti v francoski koloniji, v Indokini, igrajo šah za vsake velike praznike kar na prostem.

Amerškemu letalcu Hoitu je uspelo med poletom polniti shrambi za olje in bencin. Nad njim krožeči aeroplan mu je spuščal potrebno kurivo: med poletom, po dolgi cevi. Tako bo sedaj podana mogočnost leteti okoli sveta, kar brez pristanka. Seveda, če bodo premagane in odstranjene tudi druge številne ovire.

Levo:

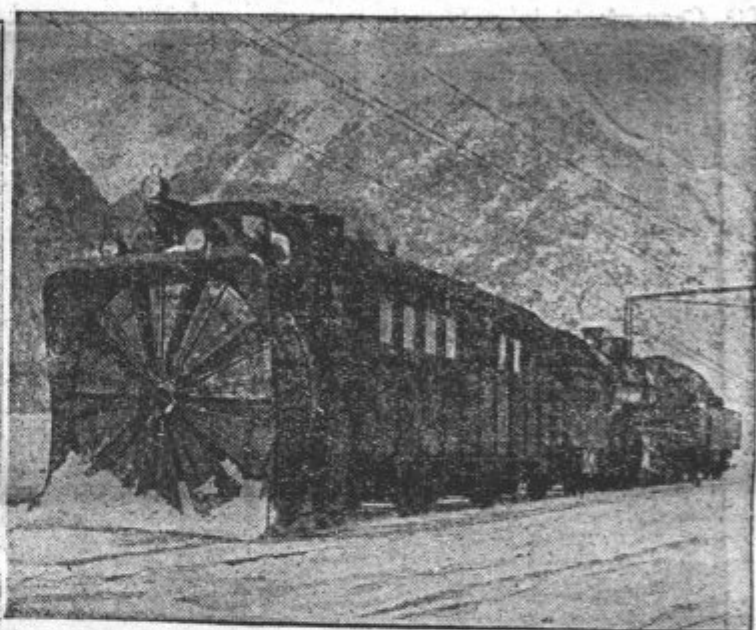
Kot sokrivec pri velikih goljufijah v Franciji, katerih glavne krivce smo že priobčili v zadnjih številkih, je bil te dni aretiran tudi Jurij Anketil, ravnatelj lista Rumeur. Od Marte Hanaujeve je prejel masino podkupnino 150.000 frankov, da bi molčal o goljufivem delovanju.

Desno:

Zimska radost naše mladine. Sankanje in sploh vsako kretanje v zimski prirodi je zelo zdravo za mladino

Med najlepšo zimsko zabavo spada gotovo smučanje, ki ga tudi pri nas zelo radi gojimo. Zanj se navdušuje posebno doraščajoča mladina, ki veselo šviga v svežem zraku. Smučanje je zdrav šport, ki krepi telo in ga napravi lažjega. In kaj naj si bolj želimo kakor zdravila naši mladini

Veliki snežni plug švicarske gorske železnice. Še veliko večje nevarnosti kakor pri nas povzročajo snežni zameti v gorati Švici. Baš radi tega je treba vlake še bolj opremiti za težko vožnjo, kakor pa pri nas

Še mnogo bolj kakor pri nas je zimski šport razvit v Švici. V mestu St. Moritzu se zbirajo prijatelji zimskega športa iz vsega sveta in prirejajo tudi velike tekme raznih zimskih športov. Takih tekem so se lansko leto udeležili tudi naši smučarji. Dosegli so prav častno mesto

Desno: Japonski cesar in cesarica v starodavni noši ustoličenja

